

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Ενότητα #9α: Θεματικές προσεγγίσεις

Διδάσκων: Γουργιώτου Ευθυμία
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα **Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα** (*Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece*)

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

**Διαθεματικότητα στο Πρόγραμμα του
Νηπιαγωγείου:**

**Παράδειγμα σχεδιασμού θεματικής
προσέγγισης στη Μελέτη Περιβάλλοντος
«Οι δεινόσαυροι»**

**Έφη Γουργιώτου
Νικολέττα Γκλιάου**

Στο πλαίσιο της θεματικής προσέγγισης ο εκπαιδευτικός πρέπει:

- να επιλέγει θέματα, τα οποία ανταποκρίνονται στους στόχους του προγράμματος
- να σχεδιάζει εκ των προτέρων δραστηριότητες
- να λαμβάνει υπόψη τα ενδιαφέροντα , τις ανάγκες και το ρυθμό ανάπτυξης κάθε παιδιού
- να διαμορφώνει το χώρο και να συγκεντρώνει το κατάλληλο υποστηρικτικό υλικό
- να οργανώνει ατομικές, ομαδικές και συλλογικές δραστηριότητες που βοηθούν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, καλλιέργεια συναισθημάτων, στάσεων και προδιαθέσεων
- να αξιοποιεί την έμφυτη περιέργεια και επιθυμία των παιδιών για έρευνα πειραματισμό, ανακάλυψη, μάθηση
- να υπολογίζει το χρόνο που χρειάζεται για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων
- να αξιοποιεί το παιχνίδι στην κατεύθυνση υλοποίησης μαθησιακών στόχων
- να αξιοποιεί τις διαθεματικές έννοιες για να κάνει τις απαραίτητες προεκτάσεις και διασυνδέσεις ανάμεσα σε διαφορετικές γνωστικές περιοχές

Μαθησιακή περιοχή αφόρμησης

Μελέτη περιβάλλοντος: Φυσικό περιβάλλον και αλληλεπίδραση

Θέμα: Στον καιρό των δεινόσαυρων

Οργάνωση τάξης

Όλα τα παιδιά της τάξης

Σχολιασμός

- Οι δεινόσαυροι είναι ένα αγαπημένο θέμα για όλα τα παιδιά. Συχνά τα παιδιά φέρνουν στην τάξη τους μικρά πλαστικά δεινοσαυράκια που κυκλοφορούν στην αγορά και που αγαπούν να παίζουν. Επιπλέον η ενασχόληση με το θέμα εξυπηρετεί και στόχους του Προγράμματος Σπουδών.
- Ο/η εκπαιδευτικός παροτρύνει τα παιδιά να εκφράσουν σκέψεις, γνώσεις και αντιλήψεις γύρω από τους δεινόσαυρους, οι οποίες λαμβάνονται υπόψη στο σχεδιασμό των δραστηριοτήτων.

Προηγούμενες εμπειρίες των παιδιών

- Παροτρύνοντας τα παιδιά να πάρουν το λόγο ο/η εκπαιδευτικός θέτει ερωτήσεις:
 - __ Τι μπορείτε να μου πείτε για τους δεινόσαυρους;
 - __ Ποια ζώα μοιάζουν με δεινόσαυρους;
 - __ Σε ποιο περιβάλλον ζούσαν οι δεινόσαυροι;
 - __ Πέστε μου μερικά χαρακτηριστικά των δεινόσαυρων;
 - __ Τι τρώνε οι δεινόσαυροι;
 - __ Ποια εποχή ζούσαν οι δεινόσαυροι;
 - __ Γιατί εξαφανίστηκαν;
 - __ Σε ποια μουσεία μπορούμε να δούμε δεινόσαυρους;

Μαθησιακοί στόχοι:

- Να διευρύνουν τις γνώσεις τους για τους δεινόσαυρους.
- Να γνωρίσουν και να ανακαλύψουν ομοιότητες και διαφορές των δεινόσαυρων με άλλα ζώα
- Να αναγνωρίσουν την ανάγκη τροφής και αέρα για επιβίωση.
- Να αρχίσουν να συνειδητοποιούν τροφικές σχέσεις μεταξύ διάφορων οργανισμών.
- Να συζητήσουν και να αντιληφθούν ότι υπήρχαν κατηγορίες ζώων που έζησαν σε παλαιότερες εποχές και δεν υπάρχουν σήμερα.
- Να αντιλαμβάνονται την αλληλεπίδραση του περιβάλλοντος με τις δραστηριότητες του ανθρώπου, να εντοπίζουν προβλήματα και να αναζητούν αίτια.
- Να συγκρίνουν το παρόν με το παρελθόν και να διακρίνουν αλλαγές.
- Να αντιλαμβάνονται τη χρονική ακολουθία των γεγονότων.
- Να αξιοποιήσουν την τεχνολογία
- Να εκφραστούν με τις τέχνες
- Να εξοικειωθούν με αναζήτηση πληροφοριών από πηγές.
- Να εξοικειωθούν με την καταγραφή και οργάνωση πληροφοριών.

Διαθεματικές έννοιες: Εξέλιξη (Μεταβολή).

- Η έννοια **εξέλιξη** στη συγκεκριμένη ενότητα για τους δεινόσαυρους αναφέρεται στην εξέλιξη της ζωής πάνω στον πλανήτη μας. Η έννοια της εξέλιξης η οποία εμπεριέχει τη συνέχεια και την αλλαγή - στοιχεία που εξετάζουν την πορεία της εξέλιξης ζωντανών οργανισμών, αλλά και πόλεων, χωριών - αποτελεί κυρίαρχη έννοια για τη Μελέτη Περιβάλλοντος και συσχετίζεται με την ευρύτερη, θεμελιώδη έννοια **μεταβολή**. Η έννοια αυτή ξεπερνά τα όρια της Μελέτης Περιβάλλοντος και μπορεί να λειτουργήσει ως σύνδεσμος για την οριζόντια διαπλοκή διαφόρων μαθησιακών περιοχών, επιτυγχάνοντας με αυτόν τον τρόπο τη διαθεματική προσέγγιση.

Εξέλιξη (μεταβολή)

Μαθηματικά: τα παιδιά συγκρίνουν τις πατούσες τους με τα χνάρια των δεινόσαυρων χρησιμοποιώντας κατάλληλες εκφράσεις και καταγράφουν τα συμπεράσματά τους.

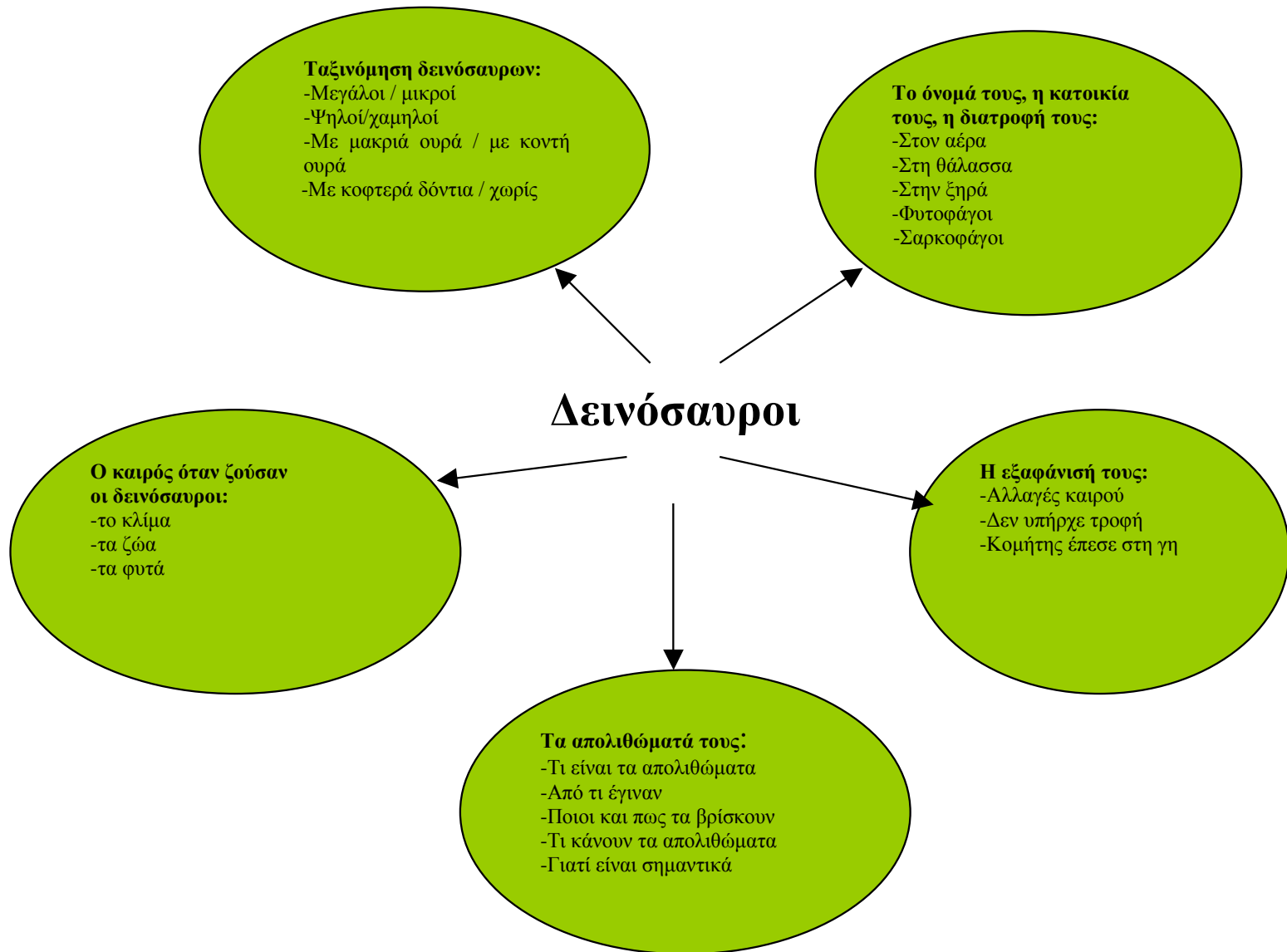
Τεχνολογία: χρήση εποπτικού υλικού, φωτογρ. μηχανής, υπολογιστή για την εξερεύνηση του θέματος και άντληση πληροφοριών.

Μελέτη περιβάλλοντος, ανθρωπογενές περιβάλλον και αλληλεπίδραση:
Μέσα από αφηγήσεις, κείμενα φωτογραφικό υλικό εντοπίζουν ότι κάποια χαρακτηριστικά του τόπου έχουν αλλάξει με το πέρασμα του χρόνου.

Δραματική τέχνη: τα παιδιά ενθαρρύνονται να δραματοποιήσουν μια δική τους αυτοσχέδια ιστορία για τους δεινόσαυρους. Καθώς παίζουν, εξελίσσουν τη δράση της ιστορίας τους.

Εικαστικά: Τα παιδιά συγκρίνουν τα αρχικά σχέδια (ζωγραφίες, πηλό) που έφτιαξαν για τους δεινόσαυρους με τα τελικά μετά την άντληση πληροφοριών και τη γνώση νέων στοιχείων.

Γλώσσα: Τα παιδιά ενθαρρύνονται να διορθώσουν και να αναθεωρήσουν ένα γράμμα που έχουν υπαγορεύσει στον / στην νηπιαγωγό και απευθύνεται στον βιβλιοθηκάριο της Δημοτικής βιβλιοθήκης.
Στο γράμμα αυτό ζητούν την άδεια να επισκεφθούν τη βιβλιοθήκη για την άντληση πληροφοριών

Διάρκεια: Ένας μήνας. Λαμβάνεται υπόψη το ενδιαφέρον των παιδιών.

Διάρκεια: Ένας μήνας. Λαμβάνεται υπόψη το ενδιαφέρον των παιδιών.

Πακέτο παρουσίασης του θέματος:

- Έντυπο υλικό**
- Βιβλία**
- Αντικείμενα σχετικά με το θέμα**
- Διευθύνσεις σχετικών ιστοσελίδων**
- Ιδέες για τη σύνδεση του σπιτιού με το νηπιαγωγείο**

Εξερευνήσεις στις οργανωμένες κατάλληλα γι' αυτό το σκοπό γωνιές:

α) Γωνιά δραματοποίησης: Ο/η εκπαιδευτικός αφήνει στη διάθεση των παιδιών υλικό σχετικό με τους παλαιοντολόγους: πουκάμισα, παντελόνια και φούστες με πολλές τσέπες, φωτογραφικές μηχανές (αληθινές ή ψεύτικες), ψάθινα καπέλα με μεγάλο γείσο, πινέλα εξερεύνησης, πλαστικά δεινοσαυράκια, πλαστικά κόκαλα, πλαστικά αυγά δεινόσαυρων, μεγεθυντικούς φακούς, φακούς νυκτός, κιάλια, γεωγραφικούς χάρτες, εικόνες με σκελετούς δεινόσαυρων, βιβλία με αρχαιολογικά ευρήματα. Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να φτιάξει επίσης μια τέντα για να σκεπαστούν τα ευρήματα γύρω από τους δεινόσαυρους.

- β) Γωνιά κατασκευών:** Ο/η εκπαιδευτικός εμπλουτίζει τη συγκεκριμένη γωνιά με πλαστικά δεινοσαυράκια σε διάφορα σχήματα, μεγέθη, είδη, κλπ. Μπορεί ακόμη να την εμπλουτίσει με υλικά (άμμο και μικρά φυτά, χαρτιά, χαρτόνια, κόλλα, κλπ), τα οποία θα χρησιμεύσουν στα παιδιά για τη δημιουργία μακέτας .
- γ) Γωνιά των πλαστικών τεχνών:** Είναι απαραίτητο να υπάρχει πηλός και καλούπια στο σχήμα του δεινόσαυρου.
- δ) Γωνιά των μαθηματικών:** Ο/η εκπαιδευτικός αφήνει στη διάθεση των παιδιών εικόνες δεινόσαυρων προς ταξινόμηση κατά μέγεθος, κατά ύψος, κλπ., παζλ με δεινόσαυρους, τόμπολες, κá. Επίσης μικρά δεινοσαυράκια και αυγά δεινόσαυρων για ταίριασμα και μέτρημα , σκελετό δεινόσαυρου από ξύλο, κλπ.

Συνεργασία με τους γονείς

ΣΤΟΧΟΙ

- Η οικοδόμηση σχέσεων με τους γονείς
- Η υποστήριξη των γονέων στον γονικό τους ρόλο
- Η υποστήριξη των γονέων στο ρόλο τους ως πρώτοι παιδαγωγοί του παιδιού τους
- Η διασφάλιση ότι η κουλτούρα του σπιτιού αντανακλάται στο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου

ΜΕΘΟΔΕΥΣΗ

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ/ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

Προσχεδιασμένες δραστηριότητες γύρω από έννοιες που πρόκειται να αποσαφηνιστούν

Χαρακτηριστικά των δεινόσαυρων (σαρκοφάγοι, φυτοφάγοι)

- Τα απολιθώματα των δεινόσαυρων (τι είναι απολίθωμα)
- Στα χνάρια των δεινόσαυρων (σχέση μεγέθους – ανάπτυξης)
- **Κατασκευή ιστορίας:** Ο Ντίνο και οι φίλοι του

1. Χαρακτηριστικά των δεινόσαυρων (μικροί - μεγάλοι, σαρκοφάγοι - φυτοφάγοι)

Διαθεματικές περιοχές: Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος,
Μαθηματικά

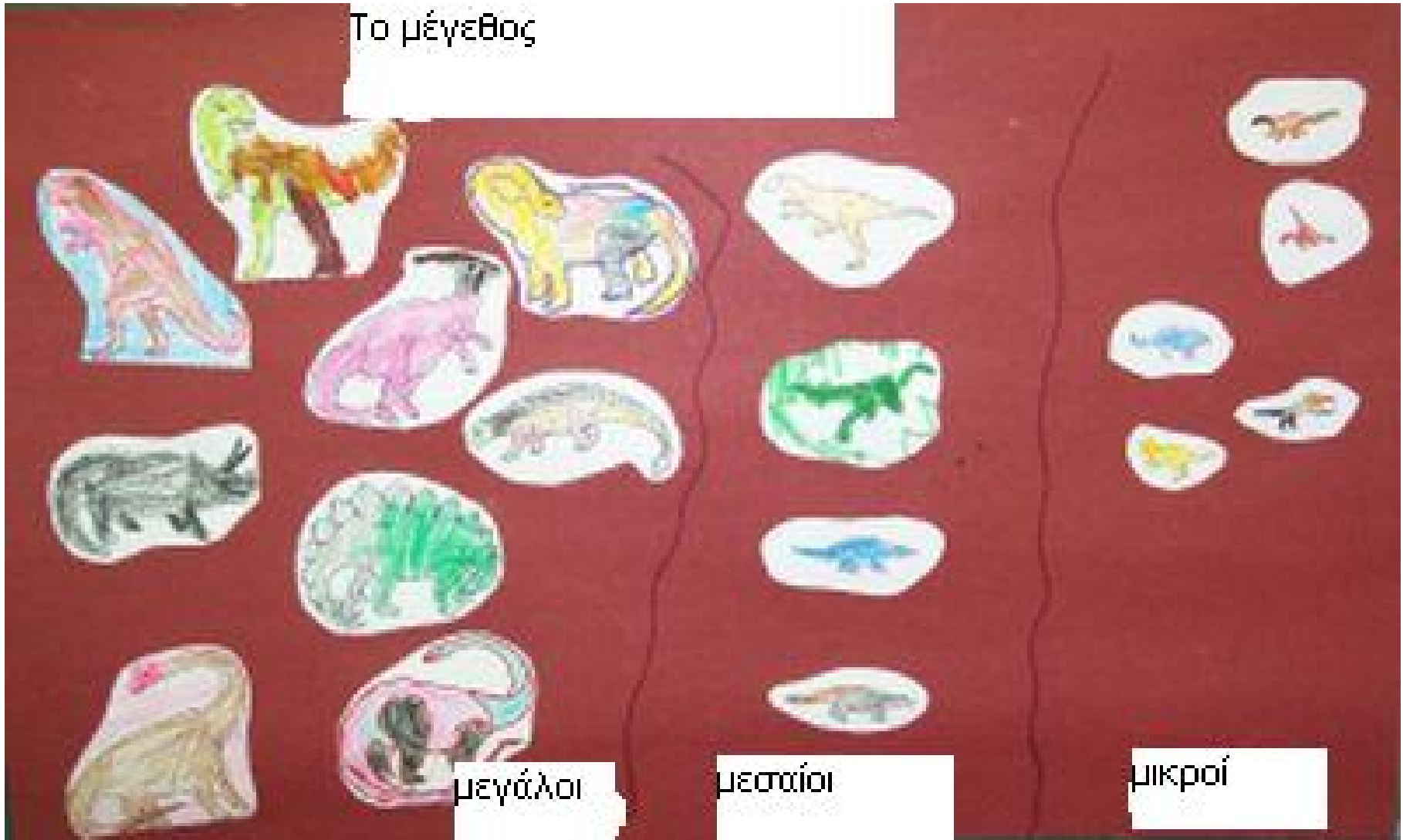
Μαθησιακοί στόχοι:

- Να περιγράψουν και να συγκρίνουν τα χαρακτηριστικά των δεινόσαυρων, σαρκοφάγων και φυτοφάγων.
- Να διευρύνουν τις γνώσεις τους για τους ζωντανούς οργανισμούς.
- Να αναπτύξουν και να χρησιμοποιούν την κατάλληλη ορολογία προκειμένου να περιγράψουν και να συγκρίνουν τους δεινόσαυρους
- Να «ερμηνεύουν» γενικά στοιχεία του κόσμου που τα περιβάλλει μέσα από διαδικασίες παρατήρησης και περιγραφής, σύγκρισης και ταξινόμησης.

Υλικά: Φωτογραφίες δεινόσαυρων από διάφορα είδη.

μικροί- μεσαίοι-μεγάλοι δεινόσαυροι

Το μέγεθος

Σαρκοφάγοι-φυτοφάγοι

σαρκοφάγοι

φυτοφάγοι

Τα απολιθώματα των δεινόσαυρων

Διαθεματικές περιοχές: Γλώσσα, Μελέτη Περιβάλλοντος, Μαθηματικά

Μαθησιακοί στόχοι:

- Να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο μας αποκαλύπτονται πληροφορίες από το παρελθόν.
- Να αντιλαμβάνονται τη χρονική ακολουθία γεγονότων.
- Να διευρύνουν τις γνώσεις τους για το φυσικό περιβάλλον.
- Να ανακαλύψουν τη σημασία των απολιθωμάτων για την ερμηνεία της ζωής στο παρελθόν και των αλλαγών στη φύση.
- Να χρησιμοποιήσουν το κατάλληλο λεξιλόγιο για να περιγράψουν τα απολιθώματα
- Να μετρούν χρησιμοποιώντας αυθαίρετες ή συμβατικές μονάδες μέτρησης.

Διαδικασία

- Πρόσκληση για συζήτηση γύρω από τα απολιθώματα
- Υποβολή ερωτήσεων
- Χρήση εποπτικού υλικού
- Πρόταση να γίνουν τα παιδιά παλαιοντολόγοι
- Δίνονται οι απαραίτητες οδηγίες, τα υλικά και ο χρόνος
- Ανασκαφές-μετρήσεις
- Παρουσίαση-σχολιασμός των παρατηρήσεων ανακαλύψεων
- Καταγραφή

ΠΡΟΣΟΧΗ! ΔΕΝ ΔΙΝΟΥΜΕ ΕΤΟΙΜΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Επιστήμες-Απολιθώματα

Μέτρηση απολιθώματος: Επιστήμες-Μαθηματικά

Ο Ντίνο και οι φίλοι του

Διαθεματικές περιοχές: Γλώσσα, εικαστικά

Μαθησιακοί στόχοι:

Να αναπτύξουν τον προφορικό λόγο

Να εκφραστούν για τους δεινόσαυρους μέσα από τις τέχνες

Να δημιουργήσουν λογοτεχνικά κείμενα

Διαδικασία

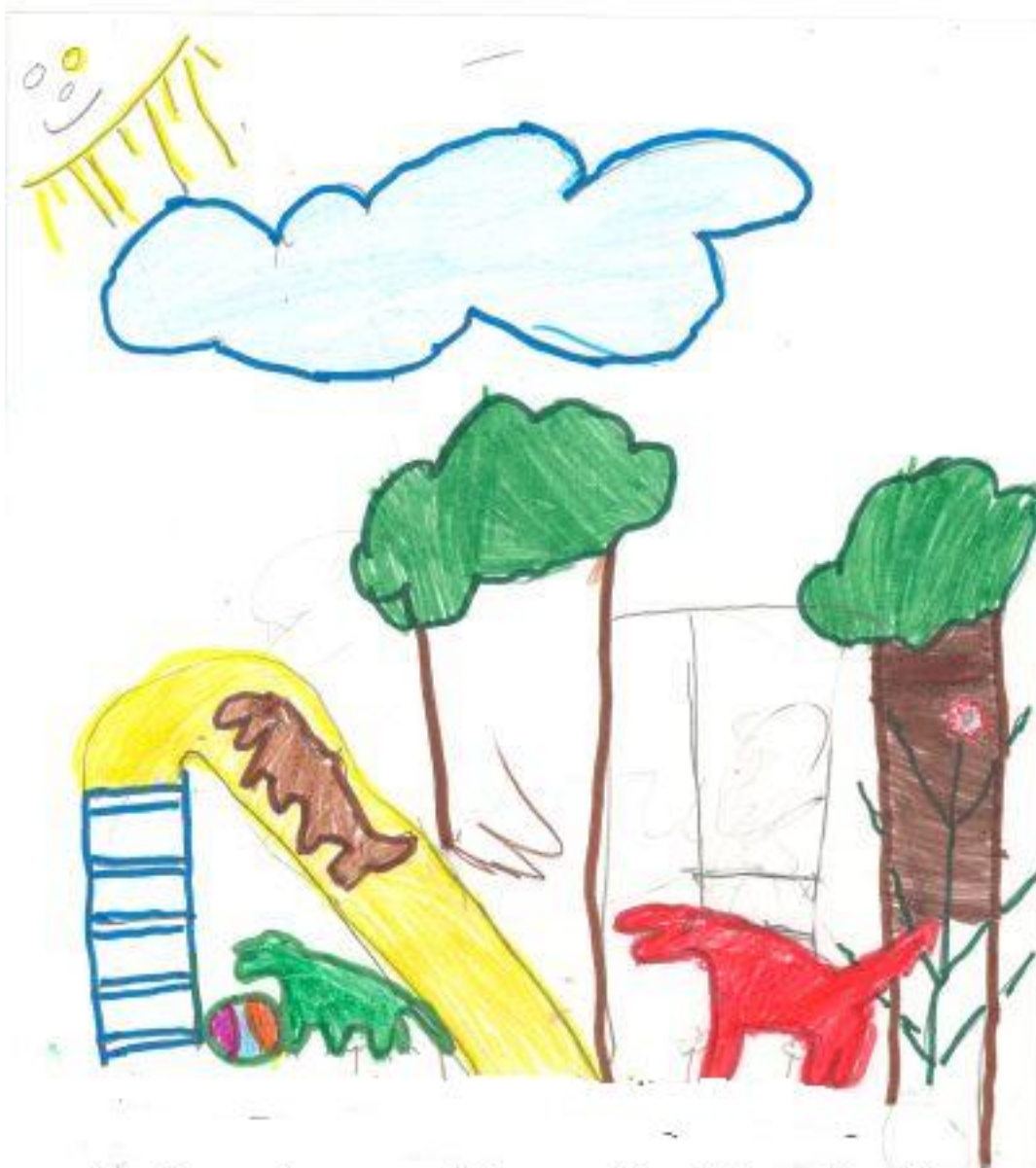
- Η νηπιαγωγός ξεκινά την αφήγηση μιας ιστορίας με δεινόσαυρους και τα παιδιά την εξελίσσουν.
- Η νηπιαγωγός γράφει ό,τι λένε τα παιδιά.
- Με προτροπή της τα παιδιά ζωγραφίζουν την ιστορία.
- Κάνουν τα απαραίτητα για να δημιουργήσουν μια βιβλιοιστορία.

Ο Ντίνος και οι φίλοι του

Ο Ντίνος είναι ένας μεγάλος δεινόσαυρος που ζει μέσα σε ένα εθνικό πάρκο.

Αγαπάει τους φίλους του τον Ρεξ και τον κλίττο. Παίζουν μαζί μπάλλα, κάνουν τσουλίθρα και τραμπάλα.

Ξαφνικά πέφτει από την τραμπάλα και σπάει το πόδι του

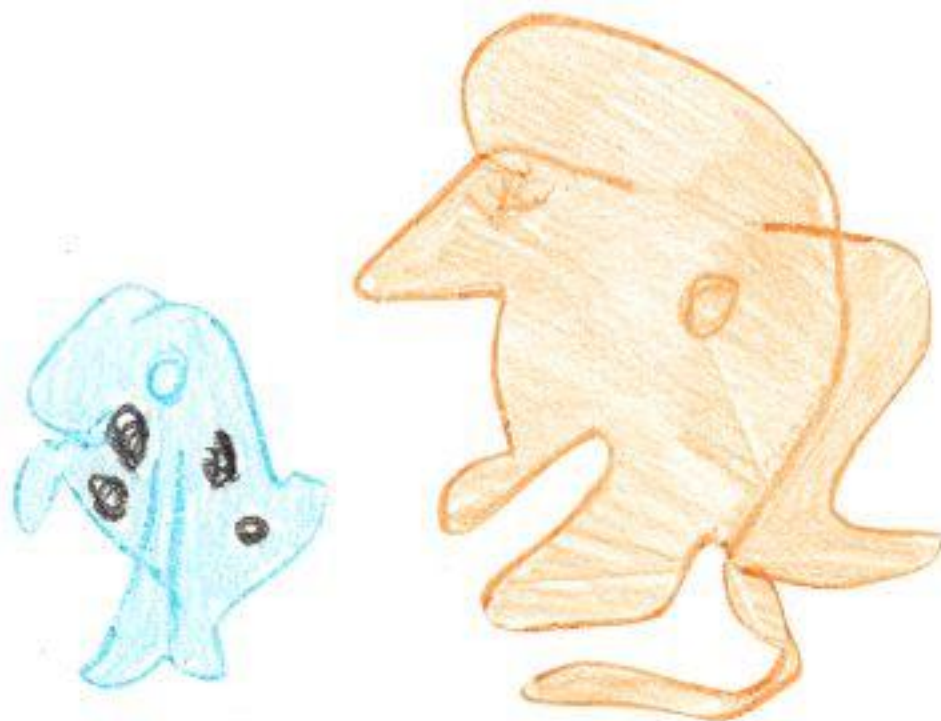

Ο Αλβέρτο τον μεταφέρει στο νοσοκομείο των δεινόσαυρων. Ευτυχώς μετά από μία εβδομάδα ο Ντίνο γίνεται καλά.

Παίζουν μαζί. Παίζοντας ο μικρός δεινόσαυρος τσιμπάει τον Αλμπέρτο. Αχ! λέει ο Αλμπέρτος.

Ο Αλμπέρτο θέλει να τον αγκαλιάσει. Ο μικρός δεινόσαυρος αγαπάει πολύ τον μπαμπά του.

Στα χνάρια των δεινόσαυρων

Διαθεματικές περιοχές: Γλώσσα, Μαθηματικά, Εικαστικά

Μαθησιακοί στόχοι:

- Να «ερμηνεύουν» γενικά στοιχεία του κόσμου που τα περιβάλλει μέσα από διαδικασίες παρατήρησης και περιγραφής, σύγκρισης και ταξινόμησης.
- Να μετρούν χρησιμοποιώντας αυθαίρετες ή συμβατικές μονάδες μέτρησης.
- Να εμπλουτίζουν τη γλώσσα με λέξεις που συνδέονται με τα μαθηματικά.
- Να σχεδιάζουν διάφορα είδη γραμμών και περιγραμμάτων και να συνθέτουν διάφορα σχήματα και μορφές.

Υλικό: Βιβλία με εικόνες από χνάρια μεγάλων δεινόσαυρων, μεγάλα φύλλα χαρτιού, ψαλίδι και χάρακα.

Προσχεδιασμένες έρευνες στο ευρύτερο περιβάλλον

Οργανωμένη επίσκεψη στο Μουσείο Γουλανδρή.

Ο σκελετός του τρικεράτοπα

- Δραστηριότητες πριν την επίσκεψη
- Δραστηριότητες μέσα στο μουσείο
- Δραστηριότητες μετά την επίσκεψη

Δραστηριότητες που δεν έχουν προβλεφθεί

- Δραστηριότητες που δεν έχουν προβλεφθεί μπορούν να προκύψουν στην πορεία ανάπτυξης του θέματος. Η νηπιαγωγός ακούει και καταγράφει με προσοχή τις ιδέες και σκέψεις των παιδιών και η ανάπτυξη του θέματος προσαρμόζεται στα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες τους.

Αναδυόμενες δραστηριότητες οι οποίες είναι δυνατόν να εξελιχθούν σε σχέδια εργασίας

- Η ανάγνωση βιβλίων σχετικά με το θέμα των δεινόσαυρων, ή η ταινία Jurassic Park ,κάτι που είπε ή έφερε ένα παιδί και το ενδιαφέρον που εκδηλώνουν τα υπόλοιπα δίνουν την αφορμή για ανάπτυξη πρόσθετων δραστηριοτήτων, μικρότερης ή μεγαλύτερης χρονικής διάρκειας, σχετικά με το θέμα.

Αναδυόμενο σχέδιο εργασίας: Η κατασκευή ενός δράκου-δεινόσαυρου αληθινών διαστάσεων

Δραστηριότητες κλεισίματος

1. Ενημέρωση ατομικών φακέλων

Περιλαμβάνει τα ατομικά και ομαδικά δημιουργήματα των παιδιών καθώς και τα φύλλα αξιολόγησης.

Συνοδευτικά στοιχεία φακέλου

- Ονοματεπώνυμο νηπίου, ηλικία, διεύθυνση, τάξη, σχολική χρονιά
- Ημερομηνία εκτέλεσης της εργασίας, ώστε η νηπιαγωγός (ή άλλος) να παρακολουθεί τις αλλαγές στην εξέλιξη του νηπίου
- Τον τίτλο ή την περιληπτική περιγραφή της εργασίας
- Τους λόγους για τους οποίους το δείγμα εργασίας είναι σημαντικό
- Τις παρατηρήσεις επί της εργασίας της νηπιαγωγού, του νηπίου, των γονέων

2.Ενημέρωση συλλογικού φακέλου

Στον φάκελο αυτό συγκεντρώνονται τυχόν βιβλία και ιστορίες που δημιουργήθηκαν από τα παιδιά, φωτογραφίες, έρευνες που επιχειρήθηκαν κλπ.

3. Έκθεση ατομικών και ομαδικών εργασιών

Μετά το τέλος της ενότητας ή με τη λήξη της σχολικής χρονιάς τα παιδιά εκθέτουν τις ατομικές και ομαδικές κατασκευές τους.

Ζωγραφική

Οι γονείς στο νηπιαγωγείο

Ζωγραφική-έκθεση εργασιών

Εννοιολογική προσέγγιση της αξιολόγησης στο νηπιαγωγείο

- Εσωτερική διαμορφωτική αξιολόγηση η οποία έχει ως σκοπό:
 - _την παρακολούθηση της μαθησιακής εξέλιξης και κοινωνικοποίησης των παιδιών.
 - _την αναβάθμιση του σχολικού περιβάλλοντος
 - _τη βελτίωση της διδασκαλίας και της μάθησης
 - _τη βελτίωση της επαγγελματικής ικανότητας του εκπαιδευτικού
 - _την πρόβλεψη και αντιμετώπιση ειδικών προβλημάτων

Αξιολόγηση του διαθεματικού σχεδίου

- Παρατήρηση, καταγραφή
- Μελέτη εργασιών των παιδιών
- Αξιολόγηση
- Αναπροσαρμογή στόχων
- Επανάληψη δραστηριοτήτων
- Γενική αποτίμηση στόχων που επιτεύχθηκαν ως προς τις γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες.

Τι ακριβώς αξιολογούμε;

- _Την πορεία και τα αποτελέσματα σχεδίων εργασίας
- _Το φάκελο εργασιών του παιδιού
- _Την συμπεριφορά του παιδιού

Οδηγός παρατήρησης

A) Σε ποιο βαθμό το νήπιο εκδηλώνει την περιέργειά του;

- Δείχνει την έκπληξή του μπροστά σε νέα δεδομένα που αμφισβητούν προγενέστερες γνώσεις του. Έλκεται από το καινούργιο και το αντιμετωπίζει με ενδιαφέρον και έκπληξη.
- Συμμετέχει σε καταστάσεις προβληματισμού που θέτει ο νηπιαγωγός.

B) Εμφανίζει ερευνητική διάθεση;

- Διερευνά το υπό παρατήρηση αντικείμενο ή φαινόμενο χωρίς να αποσπάται η προσοχή του.
- Εκδηλώνει τον αυθορμητισμό του και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες.
- Έχει δημιουργικές ιδέες
- Δείχνει υπομονή, όταν εμφανίζεται μια δυσκολία, και δεν εγκαταλείπει τη δραστηριότητα προτού καταλήξει σε κάποια συμπεράσματα.

Γ) Διατυπώνει υποθέσεις και αντιλαμβάνεται μια κατάσταση προβληματισμού;

- Είναι ικανό να σχηματίσει υποθέσεις όταν έρχεται αντιμέτωπο με μια κατάσταση προβληματισμού που θέτουν ο νηπιαγωγός ή τα νήπια.
- Παρατηρεί με προσοχή και εκφράζει τη γνώμη του στηριζόμενο στις παρατηρήσεις του.
- Μπορεί να λάβει υπόψη του ένα συνδυασμό παραγόντων που επιδρούν σε μια κατάσταση.

Δ) Διαθέτει ικανότητα επεξεργασίας των δεδομένων;

- Ψάχνει σχετικές πληροφορίες σε ποικίλα μέσα, βιβλία, εικόνες κ.λ.π.
- Πραγματοποιεί σωστά ταξινομήσεις, συγκρίσεις κ.λπ.
- Χρησιμοποιεί ποικίλες αναπαραστάσεις σαν μέσα έκφρασης (σχέδιο).
- Είναι ικανό να εξάγει συμπεράσματα από τις παρατηρήσεις του.

Ε) Έχει κριτική σκέψη;

- Συμμετέχει σε συζητήσεις και δέχεται πιθανές διαφορετικές γνώμες άλλων νηπίων, όταν προκύπτουν.
- Θέτει ερωτήσεις στο νηπιαγωγό ή στα μέλη της ομάδας του.
- Κάνει τις πρώτες απόπειρες για αναπαραγωγή επιχειρηματικού λόγου, έτσι ώστε να αιτιολογήσει τις παρατηρήσεις του και να μπορεί να πείθει τους συνομιλητές του.

ΣΤ) Κατά πόσον είναι ικανό να επικοινωνεί με τον/την νηπιαγωγό και τα άλλα νήπια;

- Παίρνει το λόγο εκ περιτροπής, συνειδητοποιώντας ότι σε κάθε συζήτηση οι συμμετέχοντες είναι διαδοχικά ομιλητές και ακροατές.
 - Μιλά την κατάλληλη στιγμή, αφού λάβει υπόψη του τι έχει προηγηθεί.
 - Είναι ικανό να διατυπώνει συλλογισμούς σχετικά με τα αποτελέσματα της παρατήρησης.
 - Μπορεί να απαντήσει ικανοποιητικά και με σαφήνεια σε σχετικές ερωτήσεις.
 - Δέχεται καλοπροαίρετα τις υποδείξεις και την κριτική των άλλων.

Z) Κατά πόσον είναι ικανό να συνεργάζεται, αναλαμβάνοντας μια συλλογική εργασία;

- Προσφέρει πρόθυμα αλλά και δέχεται βοήθεια από τα μέλη της ομάδας.
- Μοιράζεται το χώρο και τα υλικά με τους συνομιλήκους του.
- Συμμετέχει ευχάριστα σε ομαδικές εργασίες, κατά το δυνατόν ως ισότιμο μέλος (χωρίς καταπιεστικές ηγετικές ή τάσεις απομόνωσης).
- Αναλαμβάνει τις ευθύνες που του αναλογούν σε μία συλλογική εργασία.

Πληροφορική

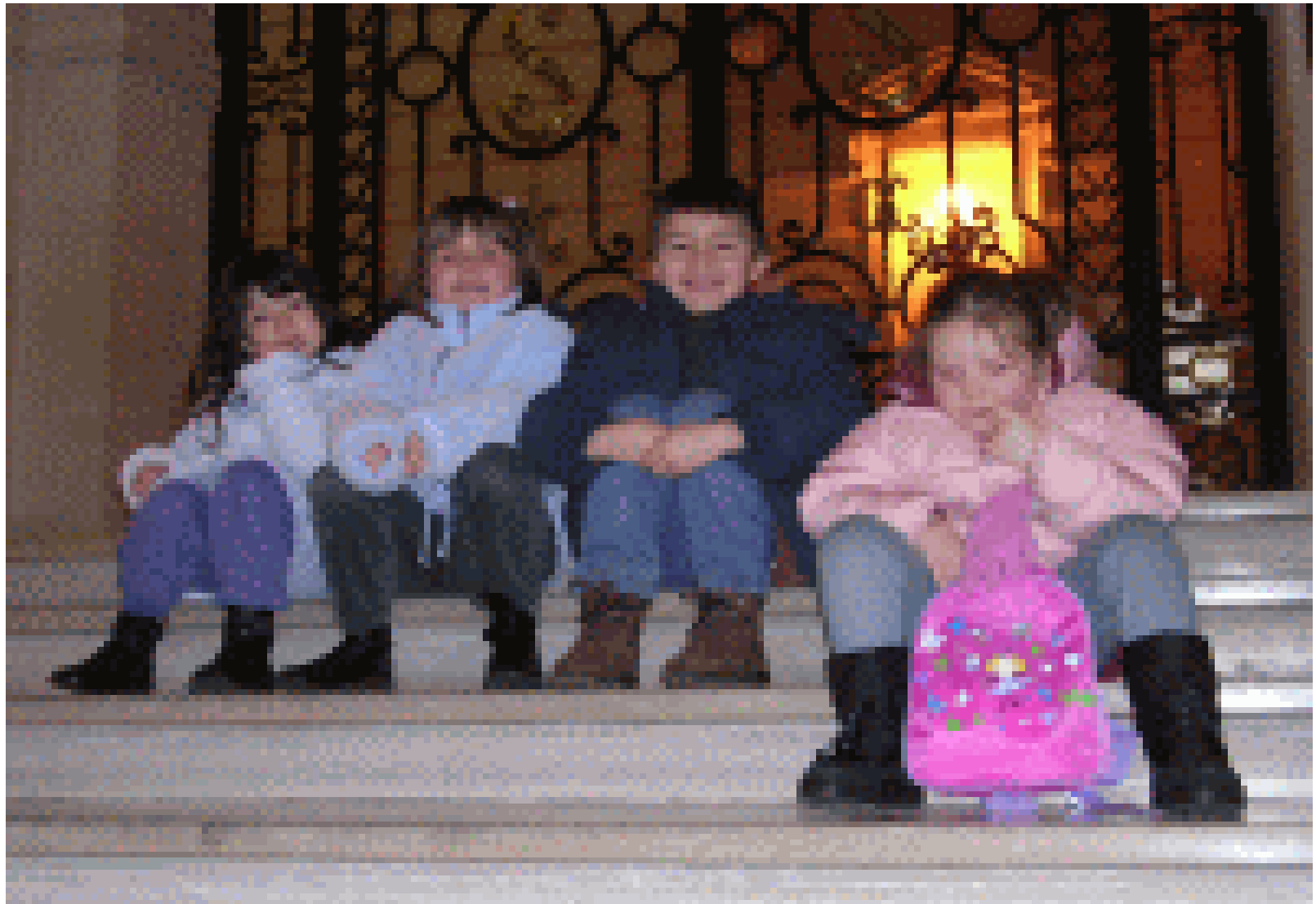

Παίδια με το
πυρκαγιά

Μαύρο	■
Πράσινο	■
Κόκκινο	■
Λευκό	■
Κίτρινο	■
Μαζαρέ	■
Μαζαρέ	■
Κόκκινο	■
Μαζαρέ	■

ΔΕΥ

00 00

Προσοχή!!! Τι πρέπει να έχουμε υπόψη μας πριν ξεκινήσουμε μία διαθεματική προσέγγιση

- Η γνώση είναι ενιαία και όχι αποσπασματική
- Η αλήθεια είναι σχετική και όχι απόλυτη
- Η ευτυχία κρύβεται στο ταξίδι και όχι στην Ιθάκη
- Ζωή σημαίνει **ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΣΧΕΣΕΩΝ**
- Το μυστικό της επιτυχίας κρύβεται στη συμφιλίωσή μας με το **ΧΡΟΝΟ!!!**

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!

Η διαθεματικότητα στο νηπιαγωγείο

Έφη Γουργιώτου
Επίκουρη Καθηγήτρια
Π.Τ.Π.Ε.
Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η προσπάθεια του ανθρώπου να ερμηνεύσει τον κόσμο

- **Η**ερμηνεία του κόσμου, της φύσης της πραγματικότητας, αποτέλεσε και εξακολουθεί να αποτελεί για τον άνθρωπο ένα συνεχές ταξίδι αναζήτησης της αλήθειας, μια διανοητική περιπέτεια για τη γνώση.

Η έννοια της διαθεματικότητας στον αρχαίο κόσμο

- Ο Πλάτωνας είχε εκφράσει την ανάγκη να διδάσκονται τα επιμέρους διακριτά μαθήματα με αλληλοσυναρτήσεις και σε κοινή αναφορά προς τη βαθύτερη φύση της πραγματικότητας.
- Η πρόταση αυτή στηρίζεται στο ενιαίο της φύσης και αποτελεί την πρώτη θεωρητική βάση της διαθεματικότητας.
- *Πολιτεία(Z, 537,c) «Τα δε χύδην μαθήματα εν τη παιδεία γεγόμενα τούτοις συνακτέον εις σύνοψιν αλλήλων των μαθημάτων και της του όντος φύσεως».*

Η ανάπτυξη της έννοιας της διαθεματικότητας στο σύγχρονο κόσμο

- Ο Jean Piaget (1970), διεθνή ημερίδα "Interdisciplinarity-Διδακτικά και Ερευνητικά προβλήματα στα Πανεπιστήμια", (ΟΟΣΑ, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας, Πανεπιστημίο Νίκαιας
- εξέφρασε την ύπαρξη μιας νέας επιστήμης η οποία θα καταργεί τα σύνορα μεταξύ των εξειδικευμένων επιστημών.

Ο λαβύρινθος της ορολογίας

- ενιαιοποιημένο Πρόγραμμα
(*integrated curriculum*)
- διεπιστημονικό Πρόγραμμα
(*interdisciplinary curriculum*)
- θεματική ενιαιοποίηση
(*thematic integration*)
- διαθεματικότητα
(*integrated themes*)
- Διαθεματικό Πρόγραμμα,
(*integrated thematic curriculum,*
- *cross curricular themes*)
- Πολυδιαθεματικότητα
(*multidisciplinary*)
- *crossdisciplinarity*
- διαθεματικότητα
(*interdisciplinarity*)
- Δια-επιστημονικότητα
(*transdisciplinarity*)
- Υπερθεματικότητα
(*supradisciplinarity*)
- *pluridisciplinarity*
- Μεταθεματικότητα
(*postdisciplinarity*)

Εκπαίδευση και επιστήμη

- Η εκπαίδευση αποτελεί ένα σύστημα σκέψης.
- Οι εκπαιδευτικές πρακτικές καθοδηγούνται από το γενικότερο σύστημα ερμηνείας του κόσμου, από την εκάστοτε επιστημονική κοσμοθεωρία.
- Η επιστημονική γνώση μετασχηματίζεται σε σχολική γνώση (Ματσαγγούρας).

Σε ποιο επιστημονικό παράδειγμα βασίζεται μέχρι σήμερα η εκπαίδευση;

- Νευτώνειο παράδειγμα-Καρτεσιανή λογική:
 - Ο κόσμος ως μια μηχανή (αιτιότητα, τάξη, αντικειμενικότητα)
 - Ο διαχωρισμός ύλης και πνεύματος
 - Ο αναγωγισμός

Η μετατροπή του θέματος σε αντικείμενο

- Η αναζήτηση αυτή για την απόλυτη αλήθεια οδήγησε τον άνθρωπο στην **αντικειμενικότητα**, ως το υπέρτατο κριτήριο της αλήθειας.
- Το κριτήριο της αντικειμενικότητας είχε μία αναπόφευκτη συνέπεια: **την μετατροπή του ανθρώπου σε αντικείμενο.**

Το κληροδότημα αυτού του μοντέλου στην εκπαίδευση

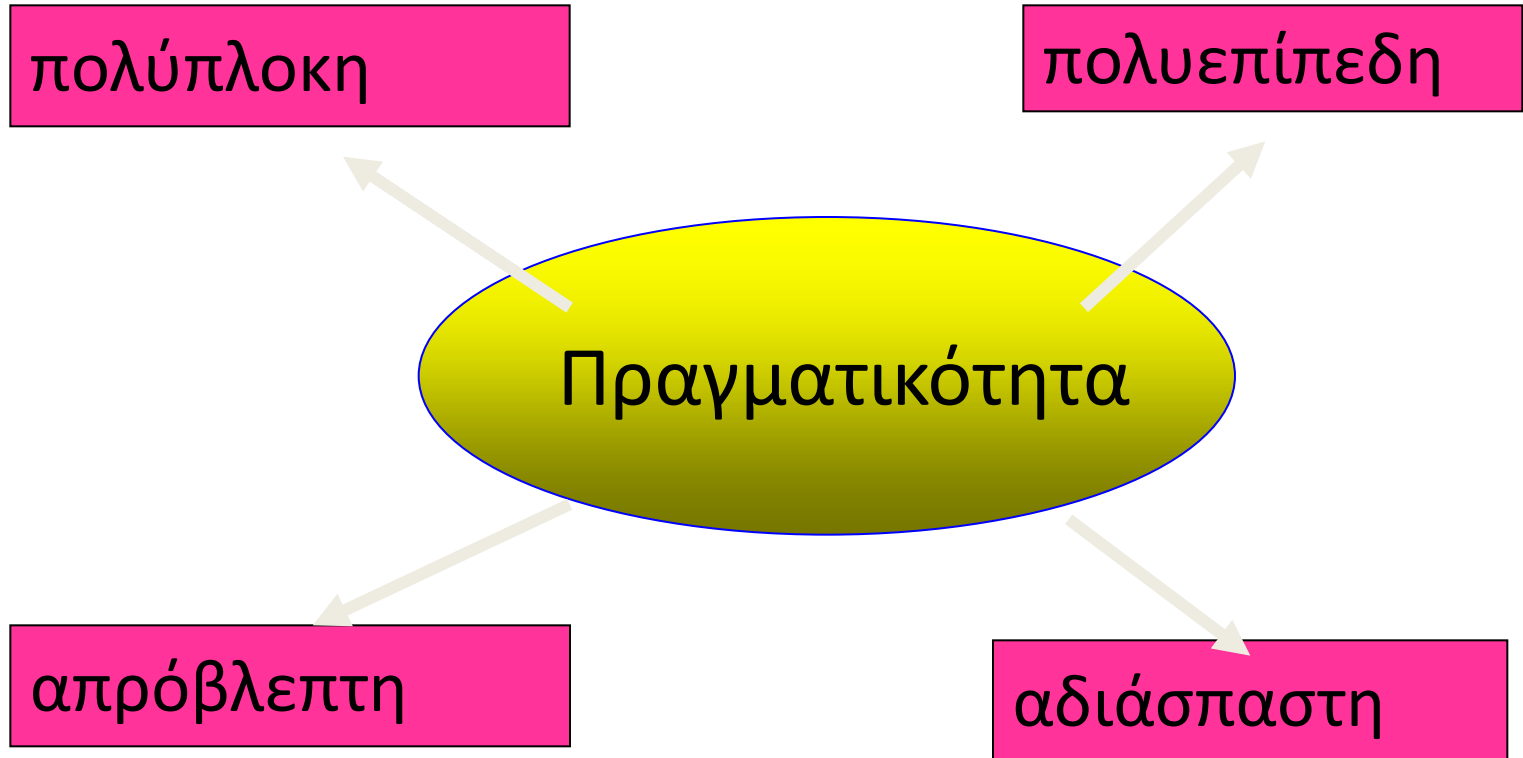
- Αναλυτικά προγράμματα χωρίς αναφορά στο «ενιαίο και αδιάσπαστο της ανθρώπινης υπόστασης»,
- Διακριτά μαθήματα (τεχνοκρατική οργάνωση κάθε μαθήματος)
- Αυστηρά ωρολόγια προγράμματα

Τι οδήγησε στη διαθεματική αντίληψη της γνώσης;

- Η θεωρία του νέου επιστημονικού παραδείγματος (Thomas Khun)
 - Η κβαντική θεωρία,
 - Η θεωρία της σχετικότητας
 - Η θεωρία του ολογράμματος
 - Οι ανθρωπολογικές μελέτες
 - Η νευροφυσιολογία
 - Η μοριακή βιολογία

**Επιστημολογικοί
λόγοι**

Επιστημολογικές παραδοχές

Ψυχολογικές παραδοχές

- Το νήπιο αντιλαμβάνεται τον κόσμο συνολικά ως ένα αδιαφοροποίητο *συνεχές* και επικοινωνεί μαζί του συμμετέχοντας ως *υποκείμενο* και *αντικείμενο* ταυτόχρονα.
- Το γεγονός της *σχέσης* του αυτής με τον εαυτό του, τους άλλους και τον κόσμο γενικότερα είναι η ρεαλιστική και ταυτόχρονα αφετηριακή προϋπόθεση κάθε γνωστικής του εμπειρίας.
- Δεν υπάρχει ένα μόνο είδος νοημοσύνης.
- Όσο πιο πολλά ερεθίσματα δέχεται ο εγκέφαλος τόσο πιο πολλές γνωστικές λειτουργίες αναπτύσσει.

Τι οδήγησε στη διαθεματική αντίληψη της γνώσης;

- Γνωστικός δομισμός (Piaget, Vygotsky)
- Οικοσυστημική θεωρία (Bronfenbrenner)
- Η ανακαλυπτική μάθηση (Bruner)

Παιδαγωγικοί
λόγοι

Παιδαγωγικές – διδακτικές παραδοχές

- Η μάθηση συντελείται μέσα σε αυθεντικές καταστάσεις
- Τα παιδιά μαθαίνουν, αλληλεπιδρώντας με τους άλλους και το περιβάλλον.
- Οι αλληλοσυνδέσεις μεταξύ περιβαλλόντων (π.χ. σύνδεση σπιτιού και σχολείου) επηρεάζουν ό,τι λαμβάνει χώρα μέσα σε κάποιο από αυτά τα περιβάλλοντα. (π.χ. τη μάθηση του παιδιού στο σχολείο).
- Η μάθηση στηρίζεται στον πειραματισμό και την ανακάλυψη

Τι είναι η διαθεματικότητα;

- Προσπάθεια κατανόησης της πολυπλοκότητας της πραγματικότητας και της αδιάσπαστης ενότητάς της.

Τι είναι η διαθεματικότητα;

Κώδικας σύνθεσης

α) πληροφοριών, εννοιών, γενικεύσεων ,
σημμάτων

β) μεθοδολογικών διαδικασιών

για την ενιαιοποίηση της γνώσης μας
πάνω σε ένα θέμα.

Ποιες οι διαφορές τους;

Παραδοσιακά προγράμματα

- Αφηρημένη μορφή κωδικοποίησης της επιστημονικής γνώσης
- Ονοματοδοτική και ταξινομική λειτουργία της γλώσσας

Διαθεματικά προγράμματα

- Αναφορά στην καθημερινή εμπειρία των Παιδιών
- Λιγότερο αφαιρετικό και εξειδικευμένο λόγο
- Ερμηνευτική λειτουργία της γλώσσας
- Συστηματική ερμηνεία των Πραγμάτων

Χαρακτηριστικά των νέων διαθεματικών προγραμμάτων σπουδών

- Επιδιώκουν τη σύνθεση μεμονωμένων γνώσεων σε ολότητες,
- τονίζουν τη σημασία στη διαδικασία παραγωγής της γνώσης,
- αντιπαραθέτουν στην ολότητα της γνώσης την ολότητα του παιδιού,
- επιλέγουν μεθοδολογικές προσεγγίσεις που εμπλέκουν γνωστικά, συναισθηματικά και πραξιακά τους μαθητές στη διερεύνηση θεμάτων,
- ενθαρρύνουν την πολυτροπικότητα στις μορφές έκφρασης της νέας γνώσης.

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το ΔΕΠΠΣ περιλαμβάνει :

- Τα ΔΕΠΠΣ των επιμέρους γνωστικών περιοχών και στοιχεία μεθοδολογίας και αξιολόγησης.
- Στα ΔΕΠΠΣ των επιμέρους γνωστικών περιοχών παρατίθενται ο σκοπός και οι γενικοί στόχοι κάθε γνωστικής περιοχής.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΆ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

- Στα Α.Π.Σ. για το νηπιαγωγείο παρατίθενται οι στόχοι και ειδικότερα οι ικανότητες που επιδιώκουμε να αναπτυχθούν και ενδεικτικές δραστηριότητες που υλοποιούν το περιεχόμενο των γνωστικών περιοχών.

ΔΕΠΠΣ

```
graph TD; A[ΔΕΠΠΣ] --- B[ΑΠΣ Γλώσσας]; A --- C[ΑΠΣ Μαθηματικών]; A --- D[ΑΠΣ Μελέτης περιβάλλοντος]; A --- E[ΑΠΣ Έκφρασης-δημιουργίας]; A --- F[ΑΠΣ Τεχνολογίας];
```

ΑΠΣ Γλώσσας

ΑΠΣ Μαθηματικών

ΑΠΣ Μελέτης περιβάλλοντος

ΑΠΣ Έκφρασης-δημιουργίας

ΑΠΣ Τεχνολογίας

Βασικές διαθεματικές δεξιότητες

ικανότητα
συνεργασίας

δεξιότητα
χρήσης
νέων τεχνολογιών

Διαθεματικές
δεξιότητες

δεξιότητα χρήσης
των αριθμών
ή μαθηματικών
εννοιών

δεξιότητες
επικοινωνίας

κριτική
αξιολόγηση

ικανότητα
επίλυσης
προβλήματος

ικανότητα
δημιουργικής
/κριτικής σκέψης

Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών

**ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ
ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ;**

Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών

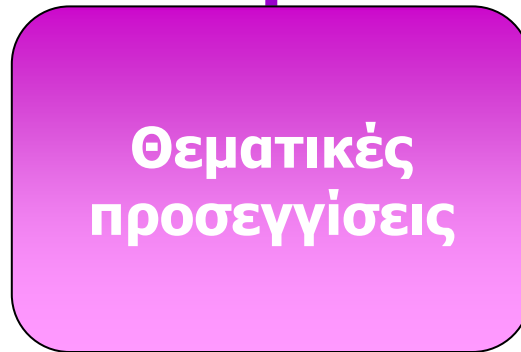

Με ποιον τρόπο υλοποιείται η διαθεματικότητα στο ΔΕΠΠΣ;

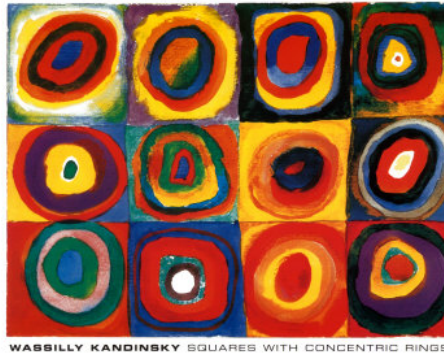
έμφασεις

**μορφές
διδασκαλίας**

Η θεματική προσέγγιση

- έχει ως αφετηρία κυρίως τους στόχους του αναλυτικού προγράμματος, τους οποίους επιλέγει και αναδεικνύει ο εκπαιδευτικός.

Τα Σχέδια Εργασίας

- αποτελούν έρευνες **θεμάτων** που επιλέγουν τα παιδιά,
- **τα παιδιά** σχεδιάζουν την πορεία της έρευνας.,
- προκαλούν το ενδιαφέρον του παιδιού, την ενεργό **συμμετοχή** του, την ανάπτυξη της **κριτικής σκέψης** και της συλλογικής προσπάθειας.

Ποια είναι η διαφορά τους;

- Η **διαφορά** των δύο αυτών προσεγγίσεων έγκειται στο **βαθμό ανάπτυξης** των επιλογών και στο **βαθμό εμπάθυνσης** του θέματος που προσεγγίζουν.

Διαθεματικές ή θεμελιώδεις έννοιες

μεταβολή

εξέλιξη

- Κατηγορία εννοιών που μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε κάθε επιστημονικό πεδίο.
- Θέμα μελέτης με στόχο την ολιστική θεώρηση των πραγμάτων.

σύστημα

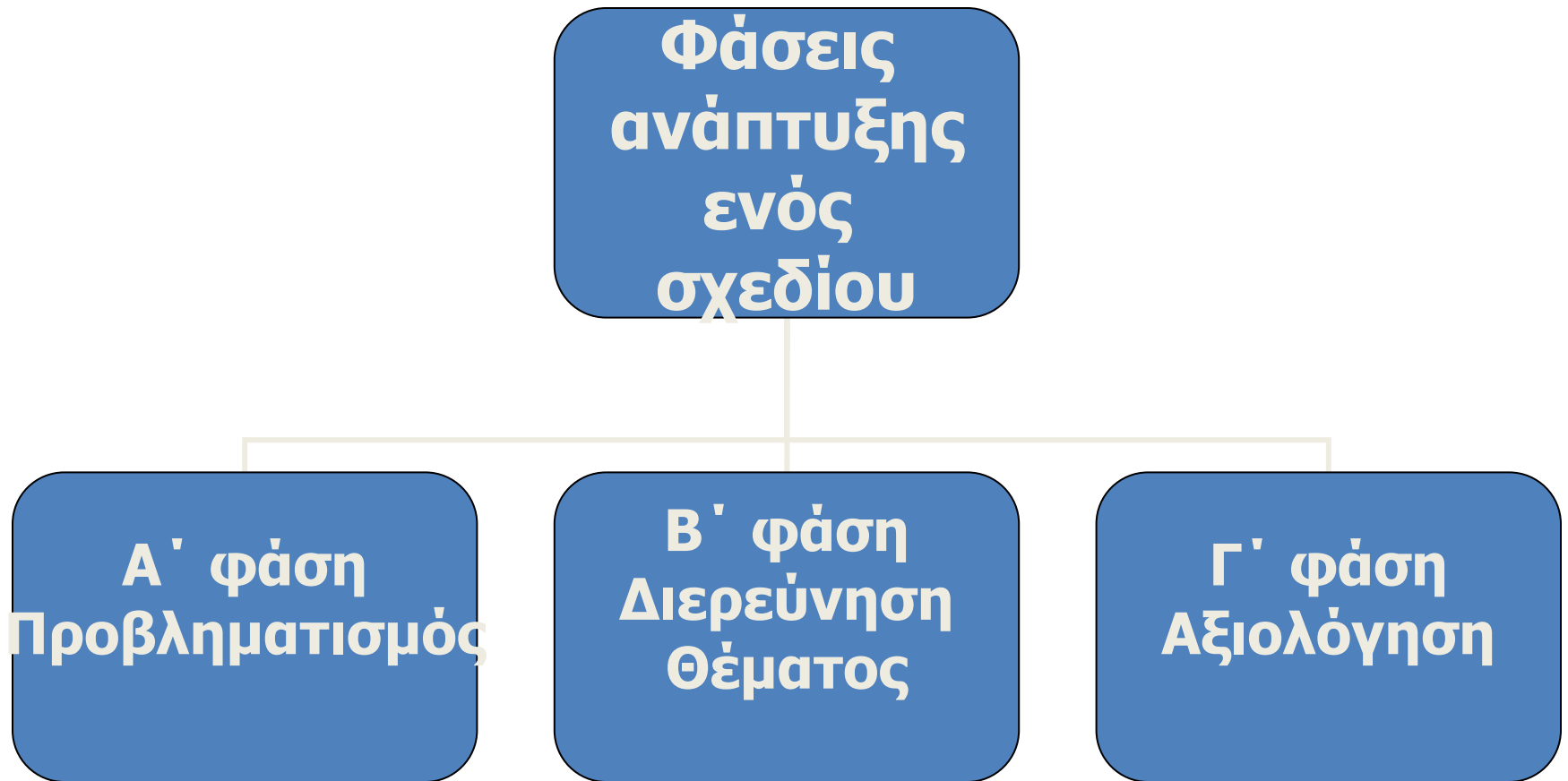
αλληλεπίδραση

πείραξη

Προσοχή!!!Είτε κάνουμε θεματική προσέγγιση είτε σχέδιο εργασίας-πρέπει να γνωρίζουμε ότι:

- Δεν είναι δυνατόν να προσεγγίζεται από όλες τις γνωστικές περιοχές, ούτε να εκπληρώνονται στόχοι από όλα τα προγράμματα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων.
- Σε κάθε μια από τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις που ακολουθείται πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα, ώστε αντικείμενο διαθεματικής επεξεργασίας να είναι ό,τι αποτελεί κεντρικό στόχο και βαθύτερο περιεχόμενο του θέματος.

Ποια στάδια ακολουθεί η διαθεματική προσέγγιση ενός θέματος;

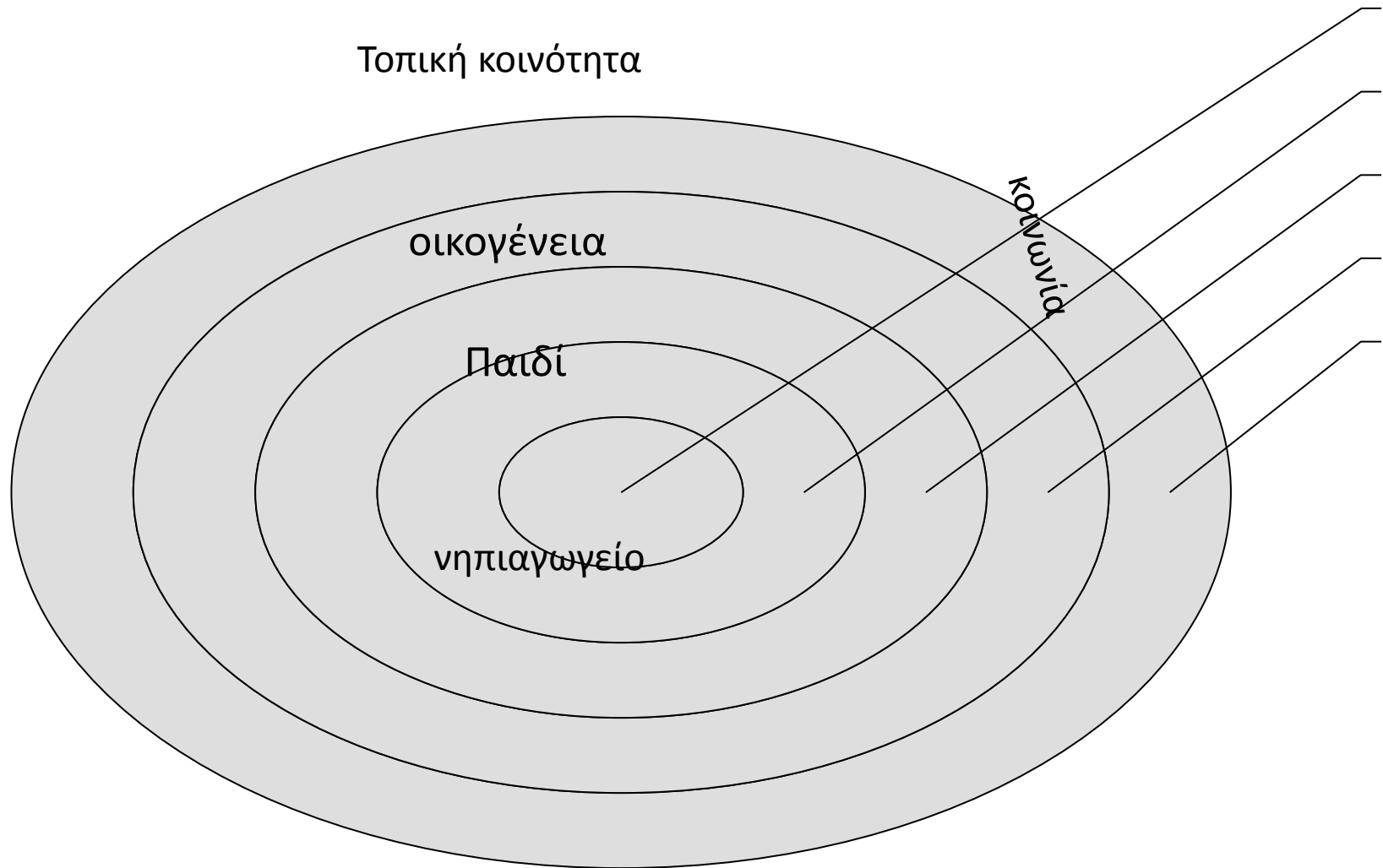
Διαθεματικότητα και διδακτικός χωρόχρονος

- Ο διδακτικός χωρόχρονος:
 - Είναι συνεχής, με διακυμάνσεις, κορυφώσεις, πορείες, συμπλοκές.
 - Νοείται ο ίδιος ως παιχνίδι.
 - Δημιουργεί δεσμούς και περάσματα με την πραγματικότητα
 - Οδηγεί σε μια μάθηση συμφιλιωμένη με το παιδί.

Η εμπλοκή των γονέων στο νηπιαγωγείο: Μια άλλη διάσταση της διαθεματικότητας

- Η θεωρία της ανθρώπινης οικολογίας εξηγεί ότι οι αλληλοσυνδέσεις μεταξύ περιβαλλόντων (π.χ. σύνδεση σπιτιού και σχολείου) επηρεάζουν ό,τι λαμβάνει χώρα μέσα σε κάποιο από αυτά τα περιβάλλοντα. (π.χ. τη μάθηση του παιδιού στο σχολείο).

Οικοσυστημικό μοντέλο

Διαθεματικότητα και αξιολόγηση

- «**Αξιολογώ**, σημαίνει δίνω αξία, ανοίγω **διάλογο** με το παιδί, την οικογένεια, τους συναδέλφους» .
- «**Αξιολογώ**, σημαίνει προβληματίζομαι ως προς την αποτελεσματικότητα της δουλειάς μου και την εγκυρότητα των γνώσεων που κοινωνώ στους μαθητές μου».
- «**Αξιολογώ**, σημαίνει ενθαρρύνω το μικρό παιδί να δίνει ένα **νόημα** στις πράξεις του και τα δημιουργήματά του».

Φάκελος αξιολόγησης

- Βιώματα
- Πολυτροπικότητα
- Διάλογος
- Επικοινωνία
- Αξιολόγηση
- Αναστοχασμός
- Μεταγνώση

Διαφοροποιημένη και διαμορφωτική αξιολόγηση

Μεταμόρφωση

Της αντίληψης του νηπίου για τον κόσμο

Των διαδικασιών οργάνωσης της παιδαγωγικής πράξης

Του τρόπου πρόσβασης όλων των κοινων. ομάδων στο νηπιαγωγείο

Της εξέλιξης του Θεσμού του νηπιαγωγείου

Της εξέλιξης της κοινωνίας

Ο διαθεματικός εκπαιδευτικός

- Διαμεσολαβητής
- Διευκολυντής
- Συνερευνητής
- Συνεργάτης
- Βοηθός

Ο διαθεματικός εκπαιδευτικός

- διαμορφώνει ένα ασφαλές και άνετο περιβάλλον
- προσφέρει στα παιδιά τα υλικά και τα μέσα
- λαμβάνει υπόψη της τα βιώματα και τις εμπειρίες των παιδιών
- επιλέγει δραστηριότητες που έχουν νόημα για τα ίδια
- παρατηρεί συστηματικά,
- ενθαρρύνει την επικοινωνία
- συντονίζει διακριτικά τις ομάδες των παιδιών,

Ο διαθεματικός εκπαιδευτικός

- αναστοχάζεται πάνω στη δουλειά του
- ενθαρρύνει τη συμμετοχή των παιδιών, χρησιμοποιώντας κατάλληλο λεξιλόγιο
- διατυπώνει ανοιχτές ερωτήσεις
- αξιοποιεί τα λάθη των παιδιών
- καλλιεργεί κλίμα αναγνώρισης, αποδοχής και αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ όλων των παιδιών

Ο διαθεματικός εκπαιδευτικός

- καλλιεργεί εσωτερικά κίνητρα στα παιδιά,
- μοιράζεται μαζί με τα παιδιά την ευθύνη της μαθησιακής διαδικασίας και να μη θεωρείται ειδικός
- συνεργάζεται με τις συναδέλφους νηπιαγωγούς.

Θα μας λύσει όλα τα προβλήματα η διαθεματικότητα;

- Το ταξίδι της διαρκούς αναζήτησης «του πρώτου μας Εαυτού» δεν θα σταματήσει ποτέ.
- Η κατανόηση αυτή αποτελεί την πρώτη προσπάθεια «αυτογνωσίας» των ανθρώπων.

Τι πρέπει να έχουμε υπόψη μας πριν ξεκινήσουμε μία θεματική προσέγγιση;

- Η γνώση είναι ενιαία και όχι αποσπασματική
- Η αλήθεια είναι σχετική και όχι απόλυτη
- Η ευτυχία κρύβεται στο ταξίδι και όχι στην Ιθάκη
- Ζωή σημαίνει **ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΣΧΕΣΕΩΝ**
- Το μυστικό της επιτυχίας κρύβεται στη συμφιλίωσή μας με το **ΧΡΟΝΟ!!!**

Το ταξίδι της διαρκούς αναζήτησης «του πρώτου μας Εαυτού» δεν θα σταματήσει ποτέ.

ΤΕΝΟΞ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ

Βιβλιογραφία

- Bruner, J.S. – Haste, H., Making Sense: The child's Construction of the World, Methuen, London and New York 1987.
- Oliver, D., Education, modernity, and fractured meaning: Toward a process theory of teaching and learning, N.Y. State University of New York Press, Albany 1989.
- Slobin, D., Παιδί και γλώσσα: τα παιδιά μαθαίνουν με τον ίδιο τρόπο σ' όλο τον κόσμο, στο Κείμενα εξελικτικής ψυχολογίας, Α' τόμος: Γλώσσα, επιμ. Στέλλα Βοσνιάδου, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1995.
- Taleb, M., Sciences & Archetypes. Fragments philosophiques pour un reechantement du monde, Devry, Paris 2002.
- Vico, G., The New Science of Giambattista Vico, trad. Thomas Goddard, Bergin and Max Harold Fish, Ithaca, N.Y., Cornell University Press, 1968.
- Ματσαγγούρας, Η., Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση, εκδ. Γρηγόρης, Αθήνα 2002.
- Cassirer, E., La théorie de la relativité d' Einstein- Eléments pour une théorie de la connaissance, Les Editions du Cerf, Paris 2000 (1921).
- Kuhn, T. Η δομή των επιστημονικών επαναστάσεων, μτφρ. Γ. Γεωργακοπούλου. Θεσσαλονίκη: Σύγχρονα θέματα, 1987.
- Jean Piaget, "L'épistémologie des relations interdisciplinaires", in Léo Apostel et al. (1972).

- **α. Πρωινή λειτουργία**
- 8:00 – 8:15
- 8:00- 9:00
- Προσέλευση νηπίων
- Αυθόρμητες δραστηριότητες στις γωνιές δραστηριοτήτων
- Προσευχή
- 9:00 – 9:30
- Συζήτηση – Ημερήσιος Προγραμματισμός δραστηριοτήτων
- 9:30 – 10:30
- Ανάπτυξη Διαθεματικών Δραστηριοτήτων
- 10:30 -11:15
- Πρόγευμα – Διάλειμμα
- 11:15 -11:45
- Ανάπτυξη Διαθεματικών Δραστηριοτήτων
- 11:45 – 12: 15
- Συζήτηση,
- Αξιολόγηση των ημερήσιων δραστηριοτήτων,
- Προγραμματισμός της επόμενης ημέρας,
- Προετοιμασία για αποχώρηση
- 12: 15- 12:30
- Αποχώρηση των νηπίων

- **β. Απογευματινή λειτουργία**
- 14:00 – 14:15
- 14:00- 15:00
- Προσέλευση νηπίων
- Αυθόρμητες δραστηριότητες στις γωνιές δραστηριοτήτων
- Προσευχή
- 15:00 – 15:30
- Συζήτηση – Ημερήσιος Προγραμματισμός δραστηριοτήτων
- 15:30 – 16:30
- Ανάπτυξη Διαθεματικών Δραστηριοτήτων
- 16:30 -16:45
- Διάλειμμα
- 16:45 -17:15
- Ανάπτυξη Διαθεματικών Δραστηριοτήτων
- 17:15 – 17:45
- Συζήτηση,
- Αξιολόγηση των ημερήσιων δραστηριοτήτων,
- Προγραμματισμός της επόμενης ημέρας,
- Προετοιμασία για αποχώρηση
- 17:45- 18:00
- Αποχώρηση των νηπίων
-

- **α. Λειτουργία Ολοήμερου Νηπιαγωγείου**
- 8:00 – 8:15
- 8:00- 9:00
- Προσέλευση νηπίων
- Αυθόρμητες δραστηριότητες στις γωνιές δραστηριοτήτων
- Προσευχή
- 9:00 – 9:30
- Συζήτηση – Ημερήσιος Προγραμματισμός δραστηριοτήτων
- 9:30 – 10:30
- Ανάπτυξη Διαθεματικών Δραστηριοτήτων
- 10:30 -11:15
- Πρόγευμα – Διάλειμμα
- 11:15 -12:00
- Αυθόρμητες δραστηριότητες στις γωνιές δραστηριοτήτων
- Παιδαγωγικά Παιχνίδι

- 12:00 – 12: 30
- Ανάπτυξη Διαθεματικών Δραστηριοτήτων
- 12: 30- 13:00
- Διάλειμμα
- 13:00- 13:45
- Προετοιμασία γεύματος- Γεύμα
- 13:45- 14:30
- Χαλάρωση – Ύπνος
- 14:30- 15:15
- Ανάπτυξη Διαθεματικών Δραστηριοτήτων
- 15:15- 15:45
- Συζήτηση,
- Αξιολόγηση των ημερήσιων δραστηριοτήτων,
- Προγραμματισμός της επόμενης ημέρας,
- Προετοιμασία για αποχώρηση
- 15:45 -16:00
- Αποχώρηση των νηπίων

Τέλος Ενότητας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης